

מקרה מס' 2/2024

פורום האתיקה מיסודו של המרכז לגישור וליישוב סכסוכים בקהילה קרית אונו ובשיתוף הקריה האקדמית אונו מורכב ממגשרים חברי מרכז הגישור בקהילה קרית אונו ומרכזים נוספים ופועל משנת 2012 בריכוזה של כרמלה זילברשטיין ובהנחיית פרופ' עומר שפירא מהפקולטה למשפטים, הקריה האקדמית אונו המשמש כיו"ר הפורום. הפורום מקבל פניות ממגשרים מכל רחבי הארץ. בין מטרות הפורום: להוות כתובת להפניית שאלות אתיות המעסיקות מגשרים ומרכזי גישור; מתן מענה לשאלות אלו; פיתוח כלים להתמודדות עם שאלות אתיות בגישור; איסוף, שימור והפצת ידע בקרב מגשרים. הפורום אינו גוף משמעותי. מטרתו להפיק לקחים לעתיד, לשפר ולתרום להתמקצעות המגשרים.

הבסיס הנורמטיבי המנחה את הפורום בדיוניו

פורום האתיקה דן בהיבטים אתיים של התנהלות מגשרים, ומתייחס להיבטים המשפטיים של התנהלות זו רק וככל שהדבר רלוונטי לבחינת הסוגייה האתית שעל הפרק. הפורום מבסס את חוות הדעת שלו על [הקוד האתי למגשרים במרכזי הגישור והדיאלוג בקהילה \(2018\)](#), שאומץ בשיתוף פעולה של מרכזי הגישור והדיאלוג בקהילה, יחד עם 'התאחדות מרכזי הגישור והדיאלוג בקהילה בישראל', 'תכנית גישורים', ו'פורום האתיקה' (להלן - הקוד האתי למגשרים בקהילה (2018)), ועל [הקוד האתי למגשרים \(2018\)](#), שהותאם לצורכי מגשרים שאינם פועלים במסגרת מרכז גישור בקהילה (להלן - הקוד האתי למגשרים). שני הקודים מבוססים על הקוד האתי למגשרים (2014) של המרכז לגישור בקהילה קרית אונו, שפותח על ידי חברי פורום האתיקה בהנחיית פרופ' עומר שפירא מהפקולטה למשפטים, הקריה האקדמית אונו. הקודים האתיים מוסיפים על תקנות בתי המשפט (גישור), התשנ"ג-1993 (להלן - תקנות הגישור) ומשקפים את עמדת הפורום לגבי הנורמות האתיות החלות על מגשרים בקהילה, מגשרים פרטיים, ומגשרים בתיקי בית משפט בשינויים המתחייבים.

עובדות המקרה

מגשר משפחה גישר באופן פרטי בין בני זוג שנמצאו בהליכי פרידה. לאחר מספר מפגשים שארכו כשנה, הגיע הגישור למבוי סתום והגישור הופסק. למגשר מומחיות כלכלית ובמקביל לשירותי גישור הוא מציע שירותי ייעוץ פיננסי. כחודש לאחר הפסקת הגישור פנה אחד מבני הזוג למגשר וביקש ממנו לייעץ לו לגבי ההיבטים הכלכליים של הפרידה. המגשר התלבט באשר לחובתו האתית במקרה זה ופנה אל פורום האתיקה להיוועצות (להלן - הפנייה הראשונה). המגשר ציין, בין היתר, כי יתכן ובני הזוג יחליטו לחזור לתהליך הגישור בניהולו. הפורום נתן למגשר מענה (שתוכנו יפורט בהמשך), ולאחר כשנתיים פנה המגשר לפורום האתיקה בשנית בשאלה דומה (להלן - הפנייה השנייה), לאחר שכן הזוג פנה אליו שוב לצורך קבלת ייעוץ פיננסי בנוגע לפרידה. המגשר ציין, בין היתר, כי הסכסוך בין בני הזוג טרם הסתיים, הם אינם מתגוררים עוד יחד והם ממשיכים לקיים תהליך גישור בפני מגשר אחר.

תקציר חוות הדעת

מתן שירות מקצועי לאחד הצדדים על ידי המגשר, לאחר הפסקת הגישור, בנושא הקשור לסכסוך, מחייב את הסכמת כל הצדדים לגישור. מומלץ כי הסכמה זו תתקבל בכתב.

מתן השירות המקצועי כחודש בלבד לאחר תום הגישור, מעלה חשש לניגוד עניינים של המגשר ועלול להשליך לרעה על מעמדו הניטראלי של המגשר ועל מעמד המקצוע, גם אם הצד האחר הסכים למתן השירות. לפיכך, פורום האתיקה ממליץ להימנע ממתן השירות בנסיבות אלה.

מתן השירות כשנתיים לאחר תום הגישור, מעלה חשש מופחת לניגוד עניינים, אולם בנסיבות שבהן הצדדים עדיין מצויים בסכסוך והם ממשיכים בניהול תהליך גישור בפני מגשר אחר, הפורום סבור שמן הראוי שהמגשר יימנע ממתן ייעוץ לאחד הצדדים גם בהסכמת הצד האחר.

דיון

פניית המגשר מעלה סוגיות הקשורות לחובות הנמשכות של מגשר ולמגבלות אתיות החלות עליו גם לאחר שסיים את תפקידו במקרה מסוים.

א. קבלת הסכמת הצד האחר

המגשר התבקש לתת שירות מקצועי אחר (ייעוץ פיננסי), בכובע מקצועי שונה (כיועץ פיננסי), לאחד מהצדדים לגישור, בנושא הקשור לסכסוך לגבי התקיים הגישור. במהלך קיום הגישור, המגשר נחשף למידע סודי שנמסר לו לצורך תהליך הגישור, כחלק מיחסי האמון עם שני הצדדים. ככל שהמגשר יפעל לאחר הגישור בכובע מקצועי שונה, שימוש במידע סודי זה למטרות אחרות עלול להוות שימוש לרעה במידע ופגיעה ביחסי האמון עם הצדדים. בהקשר זה קובעת תקנה 5(ד) לתקנות הגישור כי "המגשר לא ישתמש בכל מידע שנמסר לו במהלך הגישור, שלא יכול היה לקבלו בדרך אחרת במאמץ סביר, לכל מטרה זולת הגישור". סטנדרט 9 (יושרה מקצועית) של הקוד האתי למגשרים (2018) קובע בהקשר זה בסעיף 2.9.2 כי המגשר "לא ישתמש במידע שהתגלה לו במהלך הגישור למטרה שאינה קשורה לתהליך". סעיף 10 להסכם המצוי המצורף לתקנות הגישור מוסיף על כך בקובעו כי "המגשר מתחייב שהוא לא ייתן בעתיד שירותים מקצועיים לבעלי דין בכל ענין הקשור לסכסוך נושא הגישור ללא הסכמת כל בעלי הדין האחרים".

תנאי אחד, לפיכך, למתן השירות המקצועי בנסיבות שתוארו הוא קבלת **הסכמת הצד האחר** למתן השירות. בהתאם לכך, הפורום השיב לפנייה הראשונה של המגשר, שככל שהייעוץ הפיננסי קשור לסכסוך, מתן הייעוץ לבן הזוג שהיה צד לגישור מחייב את הסכמת בן הזוג (הצד) האחר.

הפורום סבור שהתשובה לשאלה זו – החובה לקבל את הסכמת הצד האחר – נותרה בעינה גם לאחר כשנתיים מתום גישור. החובה להימנע משימוש במידע מהגישור למטרות שאינם הגישור אינה תחומה בזמן. גם ההסכם המצוי בתקנות הגישור אינו קושר את דרישת ההסכמה של הצד האחר למתן השירות לפרק הזמן שחלף ממועד הגישור. גם לאחר שנתיים, המידע אליו נחשף המגשר במהלך הגישור כחלק מיחסי האמון עמו עשוי להשליך על הייעוץ הפיננסי שייתן לגבי הפרדה ולכן נדרשת הסכמת הצד האחר למתן שירותי הייעוץ. הפורום ממליץ כי ההסכמה תתקבל **בכתב**.

ב. חשש לניגוד עניינים, מעמד המקצוע ואמון הציבור

הסכמת צדדים לגישור אינה מבטלת את חובות המגשר לשמור על מעמד המקצוע ואמון הציבור בגישור. סטנדרט 3 (ניגוד עניינים) של הקוד האתי למגשרים קובע בסעיף 3.3 כי

"לאחר סיום הגישור – המגשר לא יפתח ולא יקיים לאחר הגישור מערכת יחסים אישית או מקצועית עם הצדדים, עם אנשים אחרים או עם ארגונים שהיו מעורבים בגישור המעלה חשש סביר כי המגשר פעל בניגוד עניינים וכי התהליך היה פגום ועלול לסכן את מעמדם של תהליך הגישור, של מקצוע הגישור או של מרכז הגישור ולפגוע באמון הציבור בהם. בקבלת ההחלטה על המגשר לשקול את משך הזמן שחלף מסיום הגישור, את סוג מערכת היחסים שנוצרה, ואת סוג השירותים המוצעים."

נסיבות שבהן בסמוך לתום הגישור המגשר מחליף כובע מקצועי ומספק שירות אחר לאחד הצדדים מעלה תהייה האם המגשר אכן פעל ללא משוא פנים במהלך הגישור או שמא כבר אז חשב על האפשרות שייתן שירות עסקי אחר לאחד הצדדים, דבר שפגע בניטרליות שלו ובמחויבותו השווה לשני הצדדים. במילים אחרות, מצב זה מעלה חשש לכאורה וספק לגבי ניגוד עניינים של המגשר במהלך קיום הגישור, חשש או ספק העלול להשליך לרעה על מעמדו הניטראלי של המגשר ועל מעמד המקצוע.

הפנייה הראשונה של המגשר עסקה באפשרות לתת שירות מקצועי-פיננסי כחודש לאחר הפסקת תהליך הגישור שארך כשנה. הפורום סבר שבנסיבות אלו, משהגישור נמשך פרק זמן ארוך יחסית (שנה) והסתתים לפני פרק זמן קצר יחסית (חודש) עלול להתעורר חשש שהמגשר פעל בניגוד עניינים תוך סיכון מעמד הגישור והמקצוע. לאור זאת המליץ הפורום למגשר להימנע מלספק שירות לאחד הצדדים גם אם הצד האחר ייתן לכך את הסכמתו. הפורום גם התייחס לכך שהמגשר הפונה כתב ש"יתכן ובני הזוג נחליטו לחזור לתהליך הגישור" אצלו וציין כי אם המגשר יספק לאחד הצדדים ייעוץ פיננסי הדבר

ישפיע לרעה על יכולתו להמשיך את הגישור. לכן, סבר הפורום, כל עוד אפשרות זו עומדת על הפרק, אין מקום לתת את השירות הנוסף.

הפנייה השנייה של המגשר בקשה לבחון את האפשרות לתת את שירותי הייעוץ לאחר פרק זמן ארוך יחסית של כשנתיים ממועד הפסקת הגישור אצל המגשר. הפורום התלבט בשאלה האם, לנוכח הזמן שחלף, ובהנחה שכן הזוג (הצד) האחר ייתן הסכמה לייעוץ, החשש לפגיעה במעמד המגשר והמקצוע פחתו במידה כזו שאין עוד מניעה אתית להתקשרות. בנוסף, הפורום מודע לשיקולי חופש העיסוק התומכים בצמצום ככל האפשר של מגבלות על זכותו של אדם לעבוד ולהתפרנס למחייתו.

הפורום סבור שאכן חלף פרק זמן נכבד מהפסקת הגישור אך בנסיבות שבהן בני הזוג עדיין מצויים בסכסוך, טרם הגיעו להסכמות, ותהליך גישור ביניהם ממשיך להתקיים בפני מגשר אחר, ייעוץ לאחד הצדדים בלבד, גם בהסכמת הצד האחר, ממשיך להעלות חשש לניגוד עניינים של המגשר ולהשליך לרעה על מעמדו הניטרלי של המגשר ועל מעמד המקצוע.

לאור זאת, המלצת פורום האתיקה בנסיבות הספציפיות שתוארו בפניו היא להימנע מלהציע שירות לאחד הצדדים, גם אם הצד האחר נתן את הסכמתו, למרות הזמן שחלף.

סיכום

מתן שירות מקצועי לאחד הצדדים על ידי המגשר, לאחר הפסקת הגישור, בנושא הקשור לסכסוך, מחייב את הסכמת כל הצדדים לגישור. מומלץ כי הסכמה זו תתקבל בכתב.

מתן השירות המקצועי כחודש בלבד לאחר תום הגישור, מעלה חשש לניגוד עניינים של המגשר ועלול להשליך לרעה על מעמדו הניטרלי של המגשר ועל מעמד המקצוע, גם אם הצד האחר הסכים למתן השירות. לפיכך, פורום האתיקה ממליץ להימנע ממתן השירות בנסיבות אלה.

מתן השירות כשנתיים לאחר תום הגישור, מעלה חשש מופחת לניגוד עניינים, אולם בנסיבות שבהן הצדדים עדיין מצויים בסכסוך והם ממשיכים בניהול תהליך גישור בפני מגשר אחר, הפורום סבור שמן הראוי שהמגשר יימנע ממתן ייעוץ לאחד הצדדים גם בהסכמת הצד האחר.

יו"ר פורום האתיקה
פרופ' עומר שפירא
11 נובמבר 2024